

Висока школа струковних студија за образовање васпитача
Нови Сад

Студијски програм: струковни мастер васпитач

**ПРЕВЕНЦИЈА ПОВРЕДА ДЕЦЕ У
ВРТИЋИМА ГРАДСКЕ И СЕОСКЕ
СРЕДИНЕ
МАСТЕР РАД**

Ментор

Професор др Маја Галић

Чланови комисије

Професор др Угљеша Цолић

Професор др Мирјана Матовић

Кандидат

Љиљана Руднички, 9 м/21

Нови Сад, јун, 2024.

Захвалница

*Захваљујем се својој породици и пријатељима на подршци коју су ми
пружили током дошколовања.*

*Захваљујем се својим колегиницама које су своја искуства радо поделиле са
мном и помогле ми да употпуним садржај свог завршног рада.*

*Захваљујем се свом ментору, професорици др Маји Галић на несебично
подељеном знању, саветима и стрпљењу.*

АПСТРАКТ

Вртић као место живљења представља физички и социјално безбедну средину за боравак детета. Иако се у вртићима спроводе мере превенције од повређивања деце у складу са законским актима и правилницима, повреде деце се дешавају. Кроз овај рад ће се направити осврт на сам појам превенције, факторе ризика и на најчешће повреде које се дешавају код деце предшколског узраста. На основу спроведеног истраживања, којим су обухваћени сви запослени у два вртића града Новог Сада и једног вртића из сеоске средине, покушаће се указати да се мере превенције од повреда деце у вртићима не разликују у односу на средину у којој су исти организовани. Такође, кроз овај рад ће се указати на улогу васпитача у спровођењу превентивних мера у циљу спречавања повреда деце у вртићима, и кроз неколико примера из праксе ће се представити активности које се могу организовати са децом предшколског узраста у циљу истог.

Кључне речи: повреде, деца, вртићи.

ABSTRACT

Kindergarten as a place of living represents a physically and socially safe environment for a child to stay at. Although preventive measures are implemented in kindergartens to prevent injuries to children in accordance with legal acts and regulations, injuries to children still occur. Through this work the concept of prevention itself, risk factors and the most common injuries that occur in preschool children will be reviewed. Based on the conducted research, which included all employees in two kindergartens in the city of Novi Sad and one kindergarten from rural areas, attempts will be made to measure the prevention of children's injuries in kindergartens and show that they do not differ in relation to the environment in which they are organized. Also, this work will point out the role of educators in the implementation of preventive measures in order to prevent injury of children in kindergartens, and will be presented through several examples from practice activities that can be organized with children of preschool age for the same purpose.

Key words: injuries, children, kindergarden.

САДРЖАЈ

УВОД.....	9
1. ТЕОРИЈСКИ ДЕО.....	10
1.1. ПОДЕЛЕ И ВРСТЕ ПОВРЕДА	10
1.2. ФАКТОРИ РИЗИКА ЗА НАСТАНАК ПОВРЕДА.....	10
1.3. УЧЕСТАЛОСТ ПОВРЕДА У ДЕЧЈЕМ УЗРАСТУ	10
1.4. НАЈЧЕШЋЕ ПОВРЕДЕ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА.....	11
1.4.1. Огреботине.....	11
1.4.2. Посекотине.....	11
1.4.3. Раздеротине.....	11
1.4.4. Опекотине	12
1.4.5. Гушење	12
1.4.6. Повреде зглобова, мишића и костију	12
1.4.7. Повреде главе	13
1.4.8. Угризи.....	13
1.5. ПРЕВЕНЦИЈА ПОВРЕДА ДЕЦЕ У ВРТИЋУ.....	14
1.5.1. Превенција повреда деце у радној соби.....	15
1.5.2. Превенција повреда деце у заједничком затвореном простору вртића	15
1.5.3. Превенција повреда у дворишту вртића	15
1.5.4. Превенција повреда код деце приликом организованих шетњи/ван вртића..	16
1.6. УЛОГА ВАСПИТАЧА У ПРЕВЕНЦИЈИ ПОВРЕДА ДЕЦЕ	16
1.7. АКТИВНОСТИ СА ДЕЦОМ У ЦИЉУ ПРЕВЕНЦИЈЕ ПОВРЕДА	17
2. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА.....	24
2.1. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА	25
2.1.1. Структура запослених у вртићима градске и сеоске средине.....	26
2.1.2. Примена Правилника о ПЗЗ у вртићима.....	28
2.1.3. Мишљење испитаника о безбедности вртића	29
2.1.4. Мере превенције повреда деце које предузимају запослени у вртићима	31
2.1.5. Мере превенције повреда деце које предузима ПУ	36
2.1.6. Најчешће повреде деце у вртићу	38
2.1.7. Место настанка повреда у вртићу.....	39

2.1.8. Прва помоћ приликом настанка повреда деце у вртићима.....	41
2.2. ДИСКУСИЈА	44
ЗАКЉУЧАК	46
ЛИТЕРАТУРА	48
Фотографије:	48
Графикони:	49
ПРИЛОГ 1- Садржај анкете	50
ПРИЛОГ 2- Табеле прикупљених и обрађених података	52

УВОД

За вртић се слободно може рећи да је друга кућа детету јер оно у њему борави одређени део дана. Као такав, вртић треба да буде сигурна и безбедна средина и да обезбеђује све услове за неометани развој детета. У вртићу, где дете борави и упражњава различите врсте активности и где користи различите просторне целине (ходник, степениште, купатило, собу, трпезарију, двориште...) морају се обезбедити законом прописани услови, односно, целокупан физички простор вртића мора да буде безбедан, прегледан, функционалан, удобан, предвидив и приступачан деци.

Међутим, и у најсавршенијим условима за боравак детета, могуће је да се деси незгода и повреда.

У теоријском делу мастер рада ће се направити осврт на врсте повреда, на факторе ризика, на значај и начин спровођења превентивних мера од повреда у вртићима и о врстама повреда које се најчешће дешавају код деце предшколског узраста. Такође, у теоријском делу рада, говориће се о улози васпитача у превенцији повреда деце и приказати поједини примери активности и садржаја који се у пракси реализују са децом у циљу наведене превенције.

У методолошком делу рада ће се, на основу анкетања васпитача сеоске и градске средине покушати утврдити тачност или нетачност хипотеза да не постоје разлике у мерама превенције у вртићима градских и сеоских средина, да су најчешће повреде деце у вртићима и градске и сеоске средине огреботине и раздеротине и да се у радним собама вртића примењују све мере превенције, без обзира да ли вртић припада сеоској или градској средини.

1. ТЕОРИЈСКИ ДЕО

Да би се указало на значај примене превентивних мера у вртићу у циљу спречавања повреда деце, неопходно је подсетити се које су то повреде које се дешавају код деце предшколског узраста, како их препознати и пружити адекватну помоћ уколико до њих дође и које се све превентивне мере у вртићу могу предузети да би се исте избегле.

1.1. ПОДЕЛЕ И ВРСТЕ ПОВРЕДА

Према начину настанка повреде могу бити ненамерне (несрећни случајеви или акциденти) и намерне (самоповређивање, самоубиство, убиство, интерперсонално насиље и др. форме масовног насиља). Ненамерне повреде се, према средствима које их проузрокује, класификују на: тровање, опекотине, утопљења, угушења, падове (Лозановић, 2011:3).

1.2. ФАКТОРИ РИЗИКА ЗА НАСТАНАК ПОВРЕДА

Међу најчешћим факторима ризика за настанак повреда могу се издвојити: пол, узраст, социјалне разлике, социјално окружење, урбана/рурална средина. Повреде деце су директно везане за њихов узраст што је уско повезано са местом настанка истих. Деца предшколског узраста се најчешће повређују код куће или у вртићу (Лозановић, 2011:3).

1.3. УЧЕСТАЛОСТ ПОВРЕДА У ДЕЧЈЕМ УЗРАСТУ

Међу повредама на дечјем узрасту најчешће се дешавају падови, утопљења, опекотине, тровања и саобраћајни трауматизам. Према наводима Лозановић (2011), одрастањем детета долази и до промене структуре повреда, те она наводи да се код деце предшколског узраста на пр., чешће дешавају тровања него код деце школског узраста (Лозановић, 2011:3).

1.4. НАЈЧЕШЋЕ ПОВРЕДЕ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Поред свих предузетих мера безбедности и поред свог уложеног труда да се спрече незгоде у вртићима, оне се ипак дешавају а када се десе, неопходно је пружити детету адекватну медицинску помоћ. Да би васпитач или друго лице запослено у вртићу које је у контакту са дететом, пружило адекватну помоћ уколико дође до повређивања, неопходно је да препознају врсту повреде која је настала. Због тога ће се у овом поглављу укратко навести карактеристике повреда које се најчешће дешавају у вртићу.

1.4.1. Огреботине

Огреботине представљају површинске повреде коже које могу бити велике, болне и влажне. Оне настају приликом трења коже о грубу површину. Огреботине нису опасне али су често прљаве због чега је неопходно да се исперу благим дезинфекционим средством како би се спречило настајање инфекције. Уколико би се десило да је огреботина дубока и велика, потребно је посетити лекара који ће рану професионално очистити и третирати.

1.4.2. Посекотине

Посекотине настају услед додира/контакта са глатким оштрим предметима. Иако у вртићу деца немају могућност да дођу у контакт са ножем а о другим оштрим предметима се строго води рачуна да нису на дохват деце (стакло, скалпел, оштре маказе и сл.), најчешће посекотине се дешавају у додиру са ивицом папира. За посекотину је карактеристично да она као повреда пролази кроз све слојеве коже и формира дубоку рану. У случају настанка посекотине потребно је површину око посекотине очистити сапуном и чистом водом и прекрити отворену рану завојима. Уколико би се десило да посекотина прокрвари облогу, неопходно је подићи место повреде и применити директан притисак пет до десет минута и дете упутити код доктора.

1.4.3. Раздеротине

Најчешћи узрок настајања раздеротина може бити пад детета на грубу површину, што се дешава приликом трчања, прескакања препрека, запињања о препреке и сл. Ова повреда настаје тупим ударцима на оним деловима тела где кожа директно належе на кост

(лобања, колена, лактови, цеванице). Уколико је повреда мала, довољно је да се рана очисти и покрије завојем. У случају да се рана отвори, неопходно је дете упутити код доктора где ће се иста ушити или причврстити копчама.

1.4.4. Опекотине

Иако опекотине спадају такође, у најчешће повреде деце на раном узрасту, оне се ретко или готово никада не дешавају у вртићу, јер дете не долази у додир са грејним телима, врелим напицима, хемијским супстанцама и др. Ове повреде се, према већини студија, најчешће дешавају у кућним условима (Тун (Тооп) и сарадници, 2011).

1.4.5. Гушење

Иако се у вртићу предузима низ превентивних мера, до гушења као незгоде може доћи у време оброка или уколико дете стави ситан предмет у уста, што је најчешће могуће на јасленом узрасту када деца истражују свет око себе свим чулима. У случају да дође до гушења, прво што би требало урадити јесте охрабрити дете да кашље како би искашљало страни предмет или комадић хране. Уколико ипак дође до гушења и дете све слабије кашље и отежано дише, почиње да буде модро у лицу и да шишти, неопходно је применити једну од две технике за избацивање страног тела: ударци по леђима, између лопатица, односно притисак на грудни кош и Хајмилхов захват (Поповић и др, 2001).

1.4.6. Повреде зглобова, мишића и костију

Наведене повреде се деле на четири категорије:

- нагнечење/контузија је истегнуће које најчешће настаје као последица претераног напрезања мишића и тетива или директног ударца при чему долази до повреде ткива и крвних судова око зглоба/кости што узрокује бол у зглобу, укоченост, оток, немогућност савијања зглоба.
- уганућа/дисторзије су повреде лигамената при чему долази до истезања и праћене су потпуним или делимичним прекидом лигамената и зглобне чауре. Најчешће настају услед наглих и непредвиђених покрета зглоба и проузрокују јак бол и отицање зглоба. Прва помоћ се огледа у стављању хладне облоге на оток.

- ишчашења/луксације представља губитак међусобног контакта између две зглобне површине. Најчешћи узрок ишчашења може бити нагли покрет који прелази нормалне границе покрета зглоба што доводи до непокретности, деформитета и абнормалног положаја зглоба и проузрокује јак бол и оток. Прва помоћ се огледа у стављању хладне облоге и мобилизације зглоба.
- преломи екстремитета могу такође настати услед падова, јаких удараца и постоји могућност да се десе у вртићу без обзира на све предузете превентивне мере. До прелома кости долази услед оштећења меких ткива и прекида континуитета кости или хрскавице. У случају ове повреде, прва помоћ се огледа у мобилизацији исте и упућивањем у здравствену установу¹.

1.4.7. Повреде главе

Повреда главе може бити унутрашња и спољашња. Код деце предшколског узраста најчешће су спољашње повреде главе које настају услед наглих покрета, удараца, падова... и може се манифестовати у виду лагане кврге, модрице или мањег реза на глави. Уколико се деси да дете удари главу, на отечено место је потребно ставити хладан облог и обавестити родитеља и службу превентивне здравствене заштите (ПЗЗ). У случају да код детета дође до повреде главе те да се уоче јака главобоља, мучнина и повраћање, отежано кретање, вртоглавица-што указује на потрес мозга, дете се мора одвести у ургентни центар или дом здравља.

1.4.8. Угризи

Појава која се чешће дешава на јасленом узрасту јесу угризи деце. Мало дете не уме да вербализује своје потребе и да контролише своје емоције, те због тога може доћи до уједања. Уколико се овако нешто и деси у вртићу, потребно је прислонити на угрижено место хладан облог као вид прве помоћи.

1.4.9. Уједи/убоди инсеката

Без обзира колико се примењују превентивне мере заштите од инсеката, постоји

---

¹ <https://www.profizio.rs/povreda-kostano-zglobnog-sistema/>

могућност да дете задобије ујед/убод. У том случају, неопходно је на ујед ставити хладан облог и пратити стање детета до доласка родитеља.

1.5. ПРЕВЕНЦИЈА ПОВРЕДА ДЕЦЕ У ВРТИЋУ

У уводном делу рада је истакнуто да вртић треба да буде сигурна и безбедна средина за дете. Иако се у вртићима предузимају све потребне превентивне мере прописане законом, повреде деце се дешавају.

На запосленима у предшколским установама је да редовно контролишу мере безбедности и воде рачуна да се све потенцијалне опасности које могу довести до повређивања детета, уклоне. Родитељи би требали приликом довођења детета у вртић да обавесте васпитача о потенцијалним здравственим проблемима свог детета који могу бити узрок повреда.

Мере превенције повреда у вртићу укључују отклањање неповољних услова образовног окружења детета и усмерено је на васпитање и деце и одраслих у циљу развијања способности препознавања трауматичних ситуација и способности да се исте избегну. Неке од основних мера превенције повреда и незгода јесу:

- закључавање улазних врата вртића (и капије уколико постоји)
- заштита балконских врата-уколико постоје
- заштита гелендера и степеништа
- заштита радијатора
- постављање заштите на столове уколико су исти оштрих ивица
- постављање заштите на утичнице
- причвршћивање полица за зид
- редовна контрола исправности појединих уређаја,
- чување запаљивих и хемијских средстава ван домашаја деце,
  - редовна контрола сигурности прозора, балкона, тераса...
  - редовна контрола сигурности степеништа и излаза
  - свеобухватно поштовање Правилника о мерама за безбедност деце у предшколским установама (ПУ) и придржавање истог.

1.5.1. Превенција повреда деце у радној соби

Када се говори о предузимању мера превенције од повреда у радној соби, велика улога у спровођењу истих је на самом васпитачу. Васпитач би требало да:

- организује простор заједно са децом водећи рачуна да уједно буду задовољене и потребе деце и прегледност простора,
- постави играчке и материјале тако да су доступни деци у сваком моменту и на висину која одговара њиховом узрасту,
- буде у близини детета приликом коришћења ситних конструкторских материјала, алата, реалних предмета, и да указује детету на правилно коришћење истих властитим примером,
- указује деци на потенцијалну опасност и разговара са децом о превентивним мерама које сами могу да предузму да до повреде не би дошло и др.

1.5.2. Превенција повреда деце у заједничком затвореном простору вртића

Заједнички затворени простор вртића такође треба да је безбедан и сигуран за децу што подразумева да су у истим постављене неклизајуће подлоге, да је мобилијар-гардеробер, клупе и др. прилагођен узрасту деце, без оштрих ивица, причвршћен за зид, удобан и функционалан, да исти не омета кретање деце, да је довољно простран и да се у њему редовно врши хигијена.

1.5.3. Превенција повреда у дворишту вртића

Дворишта вртића често представљају место окупљања тинејџера у време када је вртић затворен, који се према истом понашају непримерено остављајући разни отпад који може бити потенцијална опасност за децу. Због тога је неопходна свакодневна и редовна контрола дворишта, свакодневно чишћење. Како у већини вртића двориште чини травната површина, исту је неопходно редовно третирати- косити, чистити, третирати против крпеља и комараца. У деловима дворишта где не постоји травната површина, пожељно би било да је постављена мека неклизајућа подлога. Справе и реквизите у дворишту је неопходно редовно контролисати како би се спречиле појаве незгода и оне треба да су прилагођене узрасту деце. Уколико у дворишту постоје пешчаници, они такође свакодневно треба да буду прегледани и да се уклоне из њих

потенцијалне опасне материје и предмети. Пожељно би било да се исти могу прекрити/затворити када деца не бораве у дворишту.

1.5.4. Превенција повреда код деце приликом организованих шетњи/ван вртића

Приликом организовања шетњи ван вртића, основне мере превенције су поштовање правила понашања у саобраћају, односно поштовање правила кретања тротоаром-у колони или у пару, боравак искључиво на местима дозвољеним за игру, прелазак улице искључиво на обележеним пешачким прелазима и др.

1.6. УЛОГА ВАСПИТАЧА У ПРЕВЕНЦИЈИ ПОВРЕДА ДЕЦЕ

Безбедност деце у вртићу, подразумева поштовање Правилника о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности предшколске установе, познавање Стандарда за развој и учење деце раних узраста у Србији и познавање и примену Нових Основа програма предшколског васпитања и образовања. Безбедност деце, поред физичке средине обухвата и њихово социјално окружење.

Васпитач, или медицинска сестра васпитач (МСВ), као особе које са децом проводе највише времена у вртићу, у складу са свим наведеним, организују различите активности и игре, укључујући децу у реалан живот према њиховим могућностима, остварују сарадњу са родитељима, стручном психолошко педагошком службом и са институцијама, доприносећи на тај начин развоју свести детета о могућим повредама и незгодама и упознајући децу са начинима избегавања истих (Јелић, 2021).

Поред тога што је пажња васпитача константно усмерена на децу, и што васпитач указује на потенцијалне опасности од повређивања, организовањем активности и укључивањем деце у исте, васпитач утиче на развој свести код деце о могућим потенцијалним повредама и начинима њиховог избегавања. Такође, организовањем активности, васпитач може припремити децу како да реагују у случају повређивања.

Сходно просторима вртића у којима дете борави и у којима се игра, васпитач може са децом заједно предузети следеће превентивне мере:

- у радној соби- заједничка организација простора, указивање деци на правилну употребу материјала и средстава, договарање правила која ће важити како у

соби, тако и у осталим просторима вртића, развијање и усвајање културно хигијенских навика, заједничко одржавање хигијене простора, организовање ситуација и игара улога/драматизације, радионице са темом превенције повреда, организовање физичких активности ради развоја оријентације у простору, спретности, окретности, савладавања препрека и сл.

- у дворишту вртића- указивање на правилно коришћење справа и реквизита, импровизацијом непожељних ситуација које могу довести до повреде указати на правилне поступке (приликом пада са љуљачке остати лежећи на подлози, приликом контакта песка са очима- не трљати очи већ сачекати да васпитач дође и сл.), заједнички честовати у уређењу дворишта,
- организовање активности у сарадњи са експертима и институцијама: лекар, физијатар, ватрогасац, саобраћајац...и др.,
- укључивање деце у практичне животне ситуације- организоване шетње, учешће у саобраћају, игре на безбедним местима и сл. уз указивање на правила понашања у саобраћају и важност поштовања истих.

Како је васпитач особа која организује са децом низ различитих активности којима могу унапредити мере превенције од повреда, неопходно је да и сам својим понашањем и поступцима буде добар модел деци. Деца на предшколском узрасту уче кроз игру, имитирајући и опонашајући особе из свог блиског окружења због чега је битно да васпитач поседује компетенције којима ће подстаћи децу да стичу искуства и сазнања како да брину о себи, на који начин да поступе уколико дође до нежељене ситуације- повређивања и како да избегну могуће повреде (Јелић, 2021).

1.7. АКТИВНОСТИ СА ДЕЦОМ У ЦИЉУ ПРЕВЕНЦИЈЕ ПОВРЕДА

Од раног узраста, у вртићу се са децом свакодневно и спонтано организују бројне активности у циљу превенција повреда, почев од усвајања културно хигијенских навика, осамостаљивања, укључивања деце у практичне животне активности, усвајања навика здраве исхране и др. Активности са децом се могу организовати у сарадњи са родитељима, медицинским сестрама на превентивној здравственој заштити (МС на ПЗЗ), експертима из одређених области-лекар, саобраћајац, ватрогасац и др. Код деце је неопходно развијати навику да се међусобно уважавају, да воде рачуна једни о другима,

да избегавају потенцијалне опасности, да се у ненаданим ситуацијама-у случају повређивања обратe васпитачу.

У наставку поглавља представиће се поједине активности које су васпитачи организовали са децом у својим васпитним групама у циљу превенције повређивања.

Почев од најранијег узраста у вртићу, васпитачи са децом свакодневно организују низ игара и активности које доприносе усвајању основних културно хигијенских и здравствених навика: правилна хигијена руку, правилна употреба тоалета и тоалетног прибора, понашање за столом у време оброка, правилна употреба прибора за јело и сл. Активности усвајања здравог начина исхране, такође спадају у активности које могу спречити појаву непожељних ситуација. Указивањем и личним примером васпитач најбоље може утицати на усвајање наведених навика код деце. Обезбеђивањем сигурног и безбедног материјала и играчака у просторној целини за симболичку игру, сопственим укључивањем у исту, васпитач ће свакако допринети да се код деце развију основне културно хигијенске и навике здравог начина исхране(фотографија 1).

Фотографија 1. Усвајање културно хигијенских навика кроз слободну игру
Извор: приватна архива васпитача

Када је реч о усвајању навика здраве исхране, често је у вртићима случај да се организују активности везане за манифестацију „Октобар, месец здраве хране“. Поред стицања сазнања о наведеном, деца се у наведеним активностима осамостаљују за правилну употребу виљушке и ножа, уз указивање на могућности повређивања услед непажње и уз указивање на поступке уколико ипак дође до повреде (мада у пракси није забележен случај). И поред наведене манифестације, често у склопу тема и пројеката,

васпитачи користе ситуације да исте повежу са темом здравог начина исхране и усвајање здравих животних навика уопште.

У једној васпитној групи млађег узраста, где је тема пројекта била „Наша мала фарма“, користивши садржаје и инсталације, деца су стицала знања о пореклу здравих намирница (фотографије 2-4).

Фотографија 2. Млеко је здраво
Извор: васпитач Ксенија Д.

Фотографија 3. Јаја су пуна протеина
Извор: васпитач Ксенија Д.

Фотографија 4. Кока је снела јаја
Извор: васпитач Ксенија Д.

Осим што у својим радним собама васпитачи укључују децу, сходно њиховим могућностима, у организацију и уређење простора указујући на правилну употребу материјала и средстава властитим примером, васпитачи са децом свакодневно раде на усвајању радних и хигијенских навика у смислу да деца средства, материјале и играчке које користе уредно после коришћења врате на предвиђено место, да помогну колико је то у њиховој могућности, у уклањању отпадног материјала и сл. (фотографија 5).

Фотографија 5. Одржавање хигијене у радној соби.

Извор: приватна архива васпитача

Како Нове Основе програма предшколског васпитања и образовања истичу важност употребе реалних предмета, често се у различитим просторним целинама у радној соби могу пронаћи исти. На васпитачу је да укаже на правилност употребе наведених предмета, на потенцијалне повреде које могу да се десе услед непажње или неправилне употребе истих (фотографије 6-10).

Фотографија 6. Употреба хефтарице

Извор: васпитач Јована Ј.

Фотографија 7. Употреба маказа

Извор: васпитач Јована Ј.

Фотографија 8. Употреба (тупе) игле

Извор: васпитач Јована Ј.

Фотографија 9. Употреба жице

Извор: васпитач Јована Ј.

Фотографија 10. Употреба чекића
Извор: васпитач Јована Ј.

Поред наведених примера из праксе, осим у простору радне собе, са децом се организују различите активности и у другим просторима вртића (ходници, степениште, купатило, двориште...). Децу је неопходно упознати са целокупним простором вртића и са правилима коришћења (боравка и кретања) истог, што је, такође од великог значаја за превенцију повреда. Када се деци укаже на опасности које се могу десити услед непримереног кретања, трчања, гурања у наведеним просторима, тј. у случају да се оклизну, запну, падну, и када се инсистира на поштовању правила кретања у наведеним просторима, умањују се шансе за повређивањем. Неке од превентивних активности са децом су: одлагање своје одеће и обуће на предвиђено место, кретање у колони, придржавање за гелендер приликом кретања на степеништу, стрпљиво чекање реда приликом употребе купатила и сл.

Организовањем физичких активности са децом, подстиче се развој њихових кретних способности, способност процењивања простора и оријентације у истом, спретност и окретност, чиме се такође утиче на превенцију повреда.

Са децом се могу организовати и заједничке активности уређења дворишта вртића у складу са њиховим могућностима (фотографија 11).

Фотографија 11. Уређење дворишта вртића
Извор: васпитач Јелена Ј.

Приликом коришћења постојећих справа и реквизита у дворишту вртића или игралишту ван простора вртића, васпитачи указују деци на правилно коришћење истих, на пожељне реакције уколико би дошло до пада (остати на подлози уколико дође до пада са љуљачке или клацкалице, приликом трчања избегавати простор око љуљачки, правилно се спуштати низ тобоган, стрпљиво чекати и кретати се у колони за пењање на тобоган или друге пењалице и др.) (фотографије 12 и 13).

Фотографија 12. Правилно коришћење справа на игралишту
Извор: приватна архива васпитача

Фотографија 13. Правилно коришћење трамболине
Извор: васпитач Јелена Ј.

У вртићима се редовно са децом организују и саобраћајне активности. Поред мноштва игара које се организују у вртићу, у склопу манифестације Пажљивко, код деце се подстиче усвајање правила понашања у саобраћају (кретање пешака, прелазак преко раскрснице, играње на искључиво обележеним и предвиђеним местима у граду и стицање искуства о истим). Усвојена сазнања доприносе и безбедном кретању деце приликом организовања излета или екскурзија (фотографија 14).

Фотографија 14. Правилно кретање приликом екскурзије
Извор: приватна архива васпитача

Наведеним активностима доприносе и сарадња са саобраћајном полицијом и ауто школом кроз организоване посете и едукације. Сарадња са другим експертима-ватрогасци, лекар-педијатар, Црвени крст и др, које се често организују у васпитним групама, такође доприносе усвајању сазнања код деце о превенцији од повреда, равилним поступцима услед потенцијалних незгода, пружању прве помоћи у складу са њиховим могућностима.

2. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Како се у претходном поглављу указало на најчешће повреде које се дешавају на предшколском узрасту и на мере превенције које се примењују да до истих не би дошло, у овом поглављу ће се приказати резултати истраживања на основу чије анализе ће покушати да се докаже тачност или нетачност постављених хипотеза.

Проблем и предмет истраживања

Проблем истраживања су повреде деце на предшколском узрасту у току боравка у вртићу које се најчешће дешавају у пракси. Предмет истраживања су превентивне мере које се предузимају у вртићима сеоске и градске средине како би се спречило настајање повреда деце.

Циљ истраживања

Циљ истраживања јесте да се стекне увид у то да ли се исте превентивне мере повреда деце у вртићима примењују у сеоским и у градским срединама, и да се утврди које се најчешће повреде дешавају код деце у току боравка у вртићима.

Задаци истраживања

Задаци истраживања су да се стекне увид и направи паралела између вртића у градској и вртића у сеоској средини о:

- најчешћим повредама деце у току боравка у вртићу и о
- предузимању превентивних мера ради спречавања повреда деце.

Хипотезе истраживања

Основна хипотеза истраживања је да не постоје разлике у мерама превенције у вртићима градских и сеоских средина.

Изведене хипотезе истраживања су:

1. Најчешће повреде деце у вртићима и градске и сеоске средине су огреботине и раздеротине.
2. У радним собама вртића се примењују све мере превенције, без обзира да ли вртић припада сеоској или градској средини.

Методе и технике

За потребе истраживања коришћене су метода статистичке обраде података, упоредна и аналитичко/дескриптивна метода. За технику прикупљања података овог истраживања коришћена је анкета за све запослене у вртићу.

Инструменти истраживања

За потребе овог истраживања као инструмент коришћен је Гугл упитник јер исти омогућава ефикасно прикупљање података и економичност у обради истих. Упитник се састоји од 8 питања затвореног типа и намењен је свим структурама запослених у вртићима. Садржај упитника је дат у прилогу 1. Исти упитник је намењен запосленима у вртићима и у градској и у сеоској средини.

Подаци о узорку

За узорак су одабране две популације:

1. Запослени у објекту вртића у сеоској средини која броји укупно 14 запослених (одабран је један вртић, који егзистира као јединица/вртићка заједница ПУ чије је седиште у мањој градској средини) и

2. Запослени у објекту вртића у градској средини. Одабрана су два новосадска вртића чиме је обухваћено укупно 67 запослених.

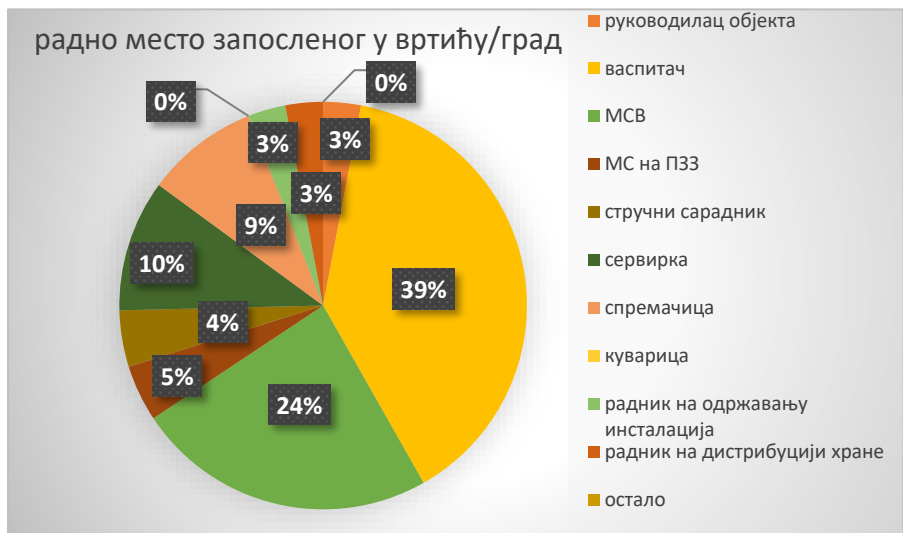
Треба напоменути да су анкетом обухваћени различити профили запослених у одабраним вртићима.

2.1. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На самом почетку изношења резултата истраживања, неопходно је напоменути да је исти упитник прослеђен вртићима градске (2) и сеоске (1) средине. Приликом прикупљања и обраде података упитници вртића градске средине су обједињени као једна целина, док су подаци из упитника намењеног запосленима у вртићу из сеоске средине обрађени као друга целина. Оваквим, засебним системом обраде података се може направити паралела о најчешћим повредама деце у вртићима наведене две средине и паралела о предузимању превентивних мера од повреда у истим.

2.1.1. Структура запослених у вртићима градске и сеоске средине

На основу података о структури запослених у вртићима градске средине (Прилог 2, Табела 1), обрадом и анализом истих, добио се увид у број запослених на одређеним пословним позицијама, што је приказано у графикаону 1.

Графикон 1. Структура запослених у вртићима градске средине

Стекавши увид у број запослених и њиховим радним позицијама може се закључити да се анкети одазвало свих 67 испитаника из два вртића градске средине од којих највећи број чине васпитачи (39%) и медицинске сестре васпитачи (МСВ- 24%). Оваква детаљна структура запослених у вртићима указује на чињеницу колико испитаника је у непосредном васпитно-образовном (ВО) раду са децом, што је приказано у графикаону 2.

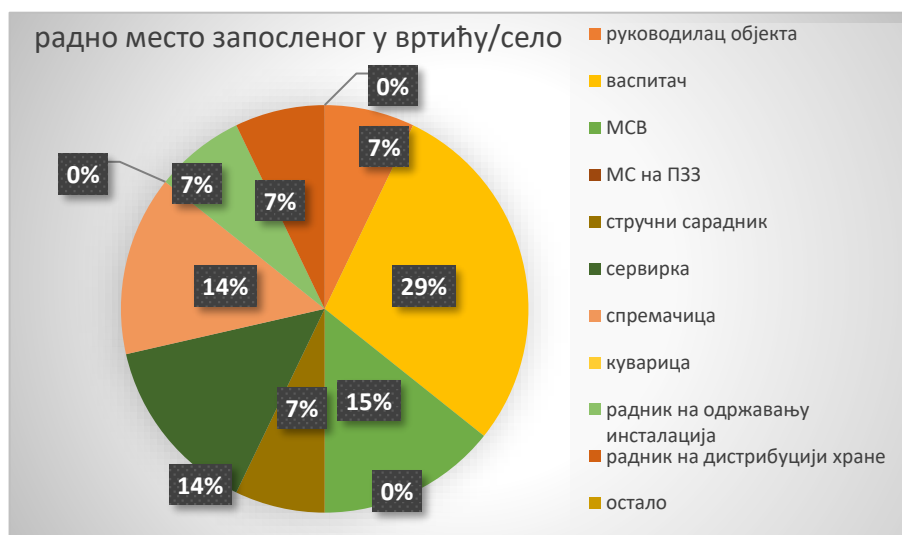

Графикон 2. Распоред запослених према опису посла/вртићи градске средине

На основу приказаних података, видно је да је:

- 63% испитаника у непосредном раду са децом (васпитачи и МСВ)
- 5% испитаника чини васпитно образовни кадар који има саветодавну улогу и који су повремено у непосредном ВО раду са децом- стручни сарадници
- 4% чине испитаници на превентивној здравственој заштити
- 25% испитаника чини техничко особље и
- 3% испитаника чини руководећи кадар.

Обрадом и анализом података добијених анкетом за запослене у вртићу сеоске средине (Прилог 2, Табела 2), поред добијеног податка да је у истом запослено 14 лица, стиче се увид о структури запослених у истом. У графикону 3 је дат детаљан приказ структуре запослених у наведеном вртићу.

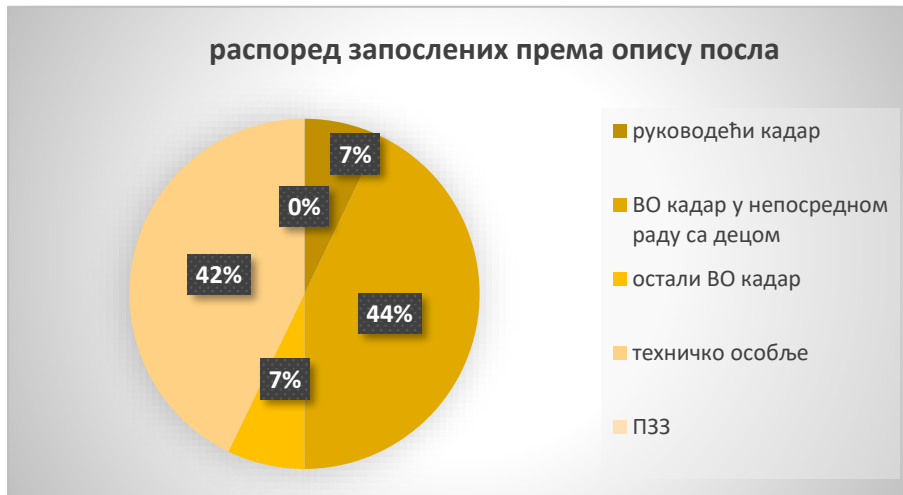

Графикон 3. Структура запослених у вртићу сеоске средине

Увидом у обрађене податке, може се уочити да се анкети одазвало 14 испитаника из вртића сеоске средине од којих 29% чине васпитачи, 15% чине МСВ, по 14% чине сервирке и спремачице, док по 7% испитаника чине руководилац, стручни сарадник, радник на одржавању инсталација и радник на дистрибуцији хране. Из аведеног се може закључити да:

- ВО кадар у непосредном раду са децом чини 44% од укупног броја наведене популације,
- техничко особље чини 42% наведене популације, по

- 7% испитаника чине васпитно образовни кадар који има саветодавну улогу, стручни сарадници и руководећи кадар, док на позицији ПЗЗ нема ангажованих лица (Графикон 4).

Графикон 4. Распоред запослених према опису посла/вртић сеоске средине

2.1.2. Примена Правилника о ПЗЗ у вртићима

Имајући у виду да су све структуре запослене у вртићима одговорне за безбедност деце, овим истраживањем се хтео добити увид да ли су исти упућени у обавезу примене и поштовања Правилника о ПЗЗ на нивоу вртића, односно, на нивоу предшколске установе (ПУ). На основу добијених података приказаних у Прилогу 2, Табеле 3 и 4 и анализом истих, добио се увид у ниво сазнања испитаника о постојању и примени Правилника о ПЗЗ у вртићима у којима су исти запослени.

Поређењем добијених података на основу одговора обе популације узорка, може се закључити да у вртићима обе средине (и градске и сеоске) сви испитаници (100%) имају сазнања о постојању и примени Правилника о ПЗЗ на нивоу „својих вртића“, што се може уочити у графиконима 5 и 6.

Графикон 5. Сазнање о примени Правилника о ПЗЗ/вртићи градске средине

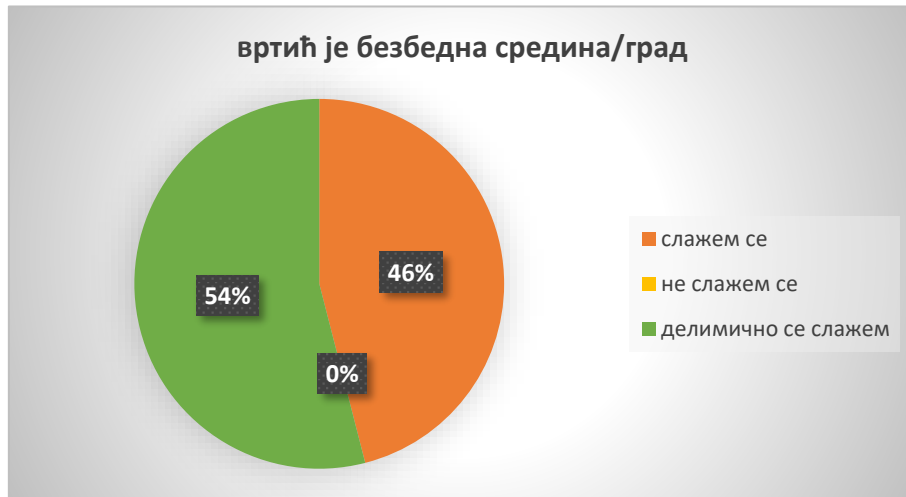
Графикон 6. Сазнање о примени Правилника о ПЗЗ/вртић сеоске средине

2.1.3. Мишљење испитаника о безбедности вртића

Након сазнања да су све структуре запослених/испитаници овог истраживања упознати са садржајем Правилника о ПЗЗ и под претпоставком да исти поштују и примењују, желео се добити увид у стање безбедности вртића у којима су испитаници запослени. Прикупљени подаци представљени су у Прилогу 2 (Табеле 5 и 6), а анализом истих дошло се до сазнања да је у вртићима градске средине:

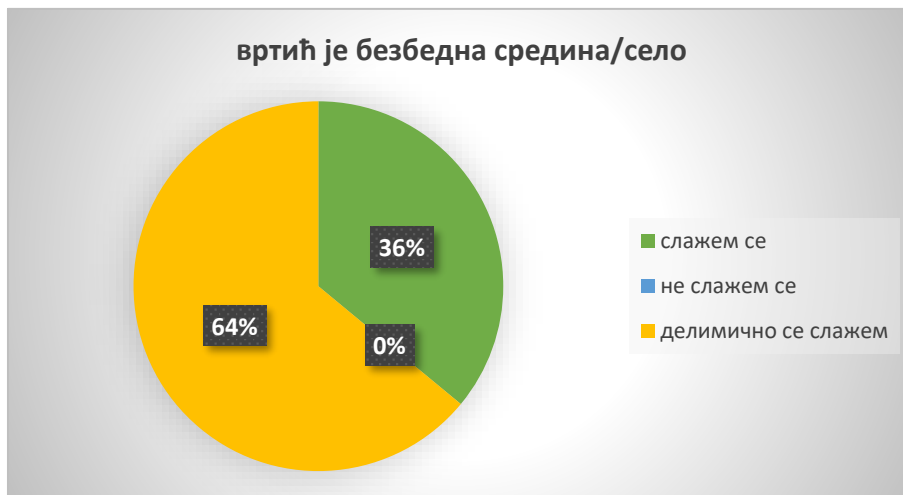
- 46% испитаника мишљења да су вртићи (у којима су запослени), безбедне средине за боравак деце, док

- 54% испитаника дели мишљење да вртићи нису у потпуности безбедни (графикон 7).

Графикон 7. Мишљење запослених о безбедности вртића/градска средина

Обрадом добијених података за вртић из сеоске средине (Прилог 2, Табела 6), долази се до сазнања да за вртић у сеоској средини, 64% запослених дели мишљење да је исти делимично безбедан, док се 36% испитаника ове популације слаже са тврдњом да је вртић потпуно безбедна средина за боравак деце (графикон 8).

Графикон 8. Мишљење запослених о безбедности вртића/сеоска средина

Стеченим увидом у мишљење испитаника може се закључити да је у вртићима и сеоске и градске средине неопходно радити на унапређењу безбедне физичке средине што је задатак свих структура запослених.

2.1.4. Мере превенције повреда деце које предузимају запослени у вртићима

Након претходно изведених закључака, спровођењем истраживања дошло се до сазнања које мере превенције од повреда предузима свако запослено лице у вртићу. У анкети, испитаницима је дата могућност да одаберу више понуђених одговора, тако да се од 67 испитаника из два вртића градске средине добило 355 одговора, те је обрада и анализа добијених података вршена по том основу (Прилог 2, Табела 7).

Графиконом 9 представљен је процентуални приказ добијених података, на основу којих се може извести закључак да се у вртићима у градској средини предузимају све потребне превентивне мере како би се избегле потенцијалне повреде деце (графикон 9).

Графикон 9. Обим предузимања превентивних мера/вртићи градске средине

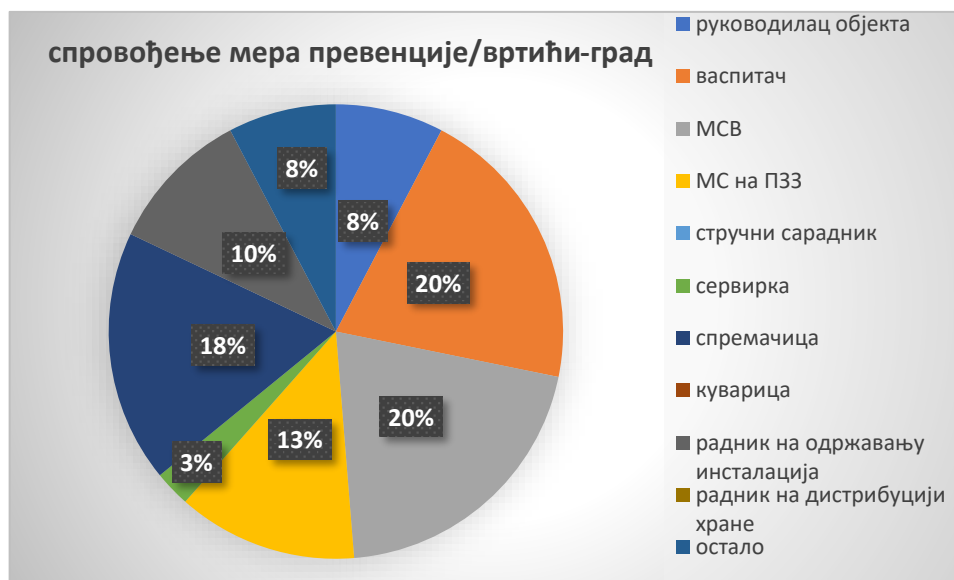
Према резултатима истраживања у вртићима градске средине:

- 2% испитаника учествује у свакодневном прегледу свих просторија и дворишта вртића (спремачице)
- 2% испитаника предузима мере редовног одржавања хигијене објекта и дворишта (спремачице)
- 1% испитаника је задужено за редовну контролу свих инсталација у вртићу (радници на одржавању инсталација)

- 6% испитаника спроводи мере редовне хигијене објекта и средстава/материјала/играчака (васпитачи, МСВ, сервирке, спремачице)
- 15% испитаника спроводи редовну контролу справа/реквизита/играчака/материјала које деца користе (руководилац, васпитач, МСВ, медицинске сестре на ПЗЗ, спремачице, радници на одржавању инсталација, остали- под којима се претпоставља да су домари, волонтери и сл.)
- 12% испитаника предузима мере превенције приликом организације простора у ком бораве деца -прегледност/доступност (васпитачи и МСВ)
- 12% испитаника предузима мере превенције од повреда постављањем заштитних облога на ивице столова, полица и др. намештаја (остало- за које се претпоставља да су домари, мајстори различитих профила запослени у установи као техничко особље, хаус мајстори и сл.)
- 1% испитаника поставља заштитне облоге на радијаторе и друга грејна тела (остали- претпоставља се да су то домари или хаус мајстори или волонтери занатских струка тренутно запослени у вртићу)
- 8% испитаника поставља заштите на утичнице као вид превентивних мера од повређивања (васпитачи, МСВ и радници на обезбеђењу инсталација)
- 15% испитаника закључава улазна и балконска врата (ако постоје); (руководиоци, васпитачи, МСВ, МС на ПЗЗ, спремачице, радници на одржавању инсталација)
- 12% испитаника организује активности са децом ради усвајања културно хигијенских навика (васпитачи, МСВ, МС на ПЗЗ)
- 14% испитаника указује деци на потенцијалне опасности од повреда у току игре/активности (васпитачи, МСВ, МС на ПЗЗ, спремачице).

Из наведеног се може извести и закључак да све структуре запослених предузимају мере превенције (према постојећем Правилнику о ПЗЗ установе) које су у њиховом домену, а у графикаону 10 је приказано у којој мери која структура запослених у вртићима градске средине, спроводи мере превенције од повреда.

Графикон 10. Учешће испитаника у спровођењу мера превенције/вртићи-град

Из приложеног се може извести закључак да највећи број превентивних мера од повреда предузимају васпитачи и МСВ (по 20%) који су у непосредном раду са децом, затим спремачице (18%) које су свакодневно у контакту са децом, док остале структуре: МС на ПЗЗ предузимају 13% прописаних превентивних мера, радник на одржавању инсталација-10%, руководиоци вртића и „остали“ предузимају по 10% превентивних мера и сервирка-3%.

Интересантан је податак да стручни сарадници у наведеном питању анкете нису забележили ниједан од понуђених одговора што указује на чињеницу да према свом опису посла реализују саветодавни рад и да нису свакодневно у непосредном контакту са децом.

Анализирајући податке добијене анкетањем запослених у вртићу сеоске средине (Прилог 2, Табела 8), стиче се такође увид у ангажованост истих у предузимању превентивних мера. Према добијеним резултатима уочава се да се у вртићу сеоске средине предузимају све превентивне мере понуђене у анкети као одговор, што се може уочити у графикону 11.

Графикон 11. Обим предузимања превентивних мера/вртићи сеоске средине

Из приложеног графика се види да у вртићу у сеоској средини:

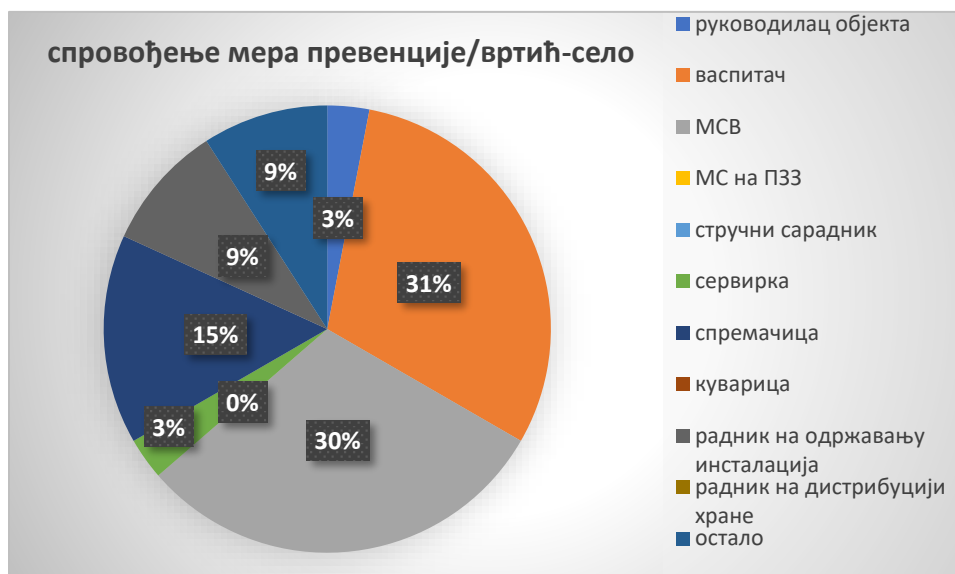
- По 10% испитаника учествује у свакодневном прегледу свих просторија и дворишта вртића и у редовном одржавању хигијене објекта и дворишта (васпитачи, МСВ и спремачице)
- 1% испитаника је задужено за редовну контролу свих инсталација у вртићу (радници на одржавању инсталација)
- 15% испитаника спроводи мере редовне хигијене објекта и средстава/материјала/играчака (васпитачи, МСВ, спремачице)
- 9% испитаника спроводи редовну контролу справа/реквизита/играчака/материјала које деца користе (васпитач, МСВ, спремачице, остали- под којима се претпоставља да су домари, волонтери и сл.)
- 7% испитаника предузима мере превенције приликом организације простора у ком бораве деца -прегледност/доступност (васпитачи и МСВ)
- 8% испитаника предузима мере превенције од повреда постављањем заштитних облога на ивице столова, полица и др. намештаја (васпитачи,

МСВ, остали- за које се претпоставља да су домари, мајстори различитих профила запослени у установи као техничко особље, хаус мајстори и сл.)

- 2% испитаника поставља заштитне облоге на радијаторе и друга грејна тела (радник на обезбеђењу инсталација, остали- претпоставља се да су то домари или хаус мајстори или волонтери занатских струка тренутно запослени у вртићу)
- 8% испитаника поставља заштите на утичнице као вид превентивних мера од повређивања (васпитачи, МСВ и радник на обезбеђењу инсталација)
- 11% испитаника закључава улазна и балконска врата (ако постоје); (руководиоци, васпитачи, МСВ, спремачице)
- 7% испитаника организује активности са децом ради усвајања културно хигијенских навика (васпитачи, МСВ)
- 12% испитаника указује деци на потенцијалне опасности од повреда у току игре/активности (васпитачи, МСВ, сервирке, спремачице).

Као у вртићима у градској средини, тако и у вртићу сеоске средине свако запослено лице у истом предузима одређене превентивне мере (графикон 12):

- васпитачи и МСВ предузимају по 30% и 31% превентивних мера од укупног броја понуђених мера у анкети,
- спремачице предузимају 15% превентивних мера,
- радник на одржавању инсталација и остали - по 9% превентивних мера,
- сервирка и руководилац вртића- по 3% превентивних мера од повреда.

Графикон 12. Учешће испитаника у спровођењу мера превенције/вртић-сеоска средина

И у сеоској, као и у градској средини већину превентивних мера од повреда предузимају и спроводе васпитачи и МСВ који су у непосредном контакту са децом, што наводи на закључак да исти имају веома велику одговорност.

2.1.5. Мере превенције повреда деце које предузима ПУ

Правилник о ПЗЗ доноси се на нивоу сваке предшколске установе и примењује се у свим објектима/вртићима који су у њеном саставу. Анализом података добијених истраживањем (Прилог 2, Табела 11), при чему је одговоре дало свих 67 испитаника, дошло се до сазнања које су то мере превенције повреда деце које спроводи предшколска установа (графикон 13):

- 100% испитаника сматра да ПУ доноси Правилник о ПЗЗ, обезбеђује: адекватне неклизајуће подлоге у затвореном и отвореном простору вртића, средства за одржавање хигијене целокупног простора вртића, средства потребна за прву помоћ, редовну санитарну и епидемиолошку контролу, организује редовне едукације о ПЗЗ за све запослене
- 90% од укупног броја испитаника сматра да ПУ обезбеђује адекватну заштиту за намештај
- 93% испитаника сматра да ПУ предузима мере санирања кварова или штете на реквизитима.

Графикон 13. Мишљење испитаника о мерама превенције на нивоу ПУ/град

Подаци добијени истраживањем у вртићу са села, приказани у графикону 14, говоре да 100% испитаника (14) сматра да ПУ спроводи све наведене превентивне мере.

Графикон 14. Мишљење испитаника о мерама превенције на нивоу ПУ/село

Код овако добијених резултата, неопходно је напоменути да су испитаници имали могућност да одаберу више понуђених одговора.

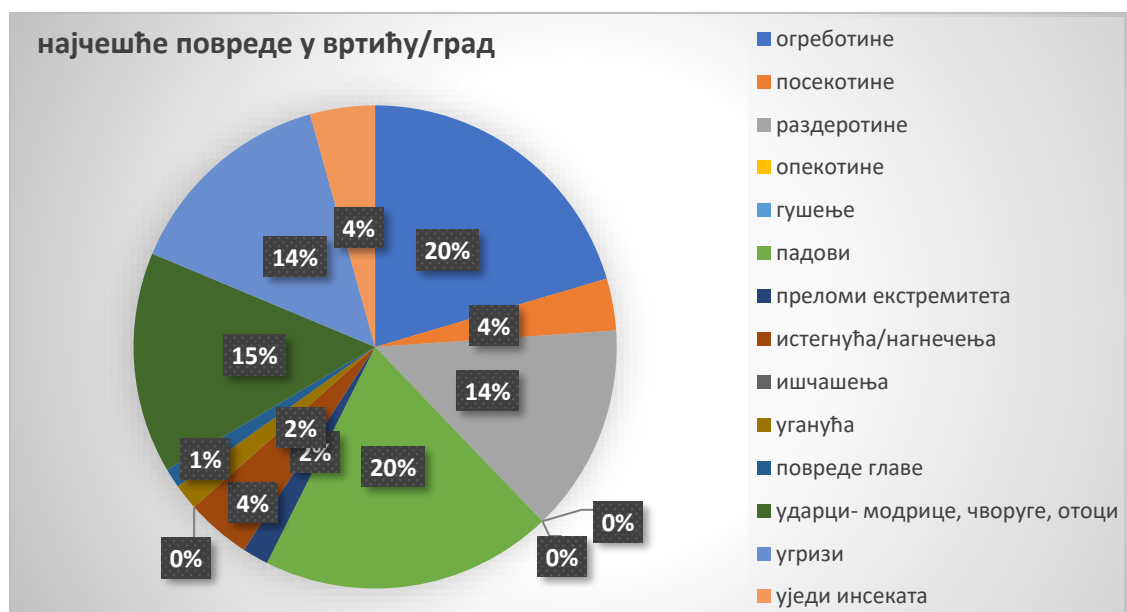
2.1.6. Најчешће повреде деце у вртићу

Искуства из праксе показују да се и поред свих предузетих превентивних мера повреде деце у вртићима дешавају. Истраживањем се желело доћи до података које су се повреде најчешће десиле у наведеним вртићима у претходне две године. Поређењем одговора испитаника сеоске и градске средине, могуће је стећи увид да ли између наведених средина постоје разлике у повредама. Испитаницима је била понуђена могућност да одаберу више понуђених одговора.

На основу прикупљених података из два вртића градске средине (Прилог 2, Табела 11) долази се до сазнања да су у последње две године најчешће заступљене повреде биле:

- Огреботине и падови-по 20%
- Ударци (модрице, чворуге, отоци...)-15%
- Угризи и раздеротине-по 14%, док су се ређе дешавале
- Уједи, посекотине и истегнућа- по 4%
- Преломи екстремитета и уганућа -по 2% и
- Повреде главе-1%.

Према добијеним подацима, у вртићима градске средине у претходне две године нису забележене опекотине, гушења и ишчашења (графикон 15).

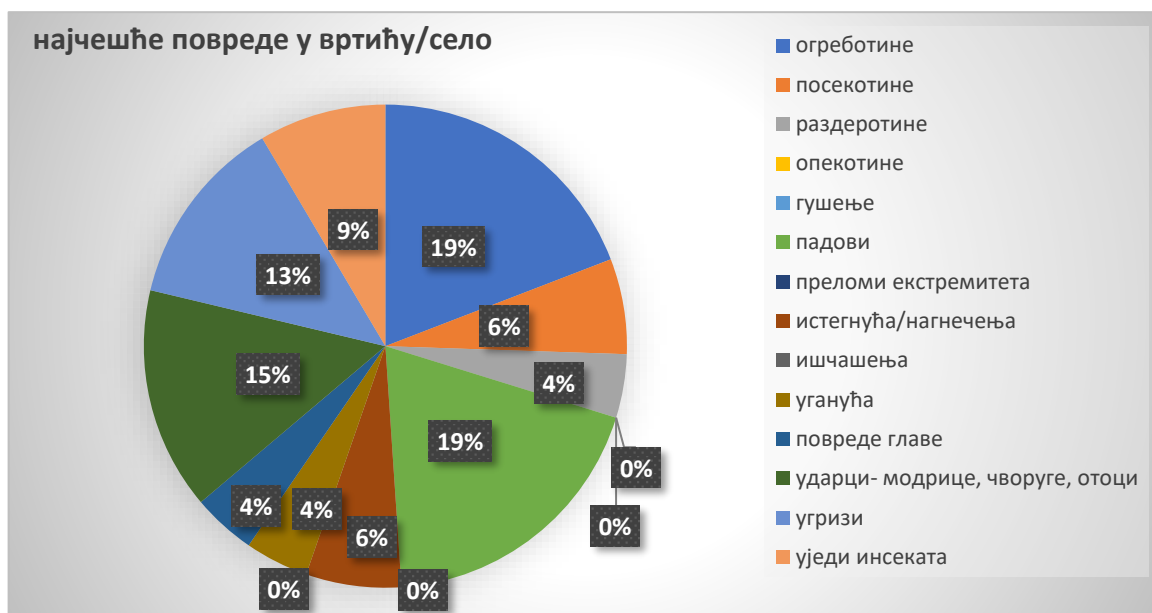

Графикон 15. Повреде деце у последње 2 године/вртићи-град

Анализом података добијених истраживањем у вртићу сеоске средине (Прилог 2, Табела 12), добија се увид да су у истом у претходне две године забележене следеће повреде деце:

- Огреботине и падови у по 19% случајева
- Ударци-модрице, чворуге, отоци у 15% случајева
- Угризи у 13% случајева
- Уједи инсеката у 9% случајева
- Посекотине у 6% случајева
- Истегнућа у 6% случајева и
- По 4% случајева су раздеротине, уганућа и повреде главе.

Такође, према добијеним подацима, видно је да у вртићу сеоске средине није забележен ни један случај прелома екстремитета, гушења, опекотина и ишчашења. Наведени подаци за вртић сеоске средине приказани су у графикону 16.

Графикон 16. Повреде деце у последње 2 године/вртић-село

2.1.7. Место настанка повреда у вртићу

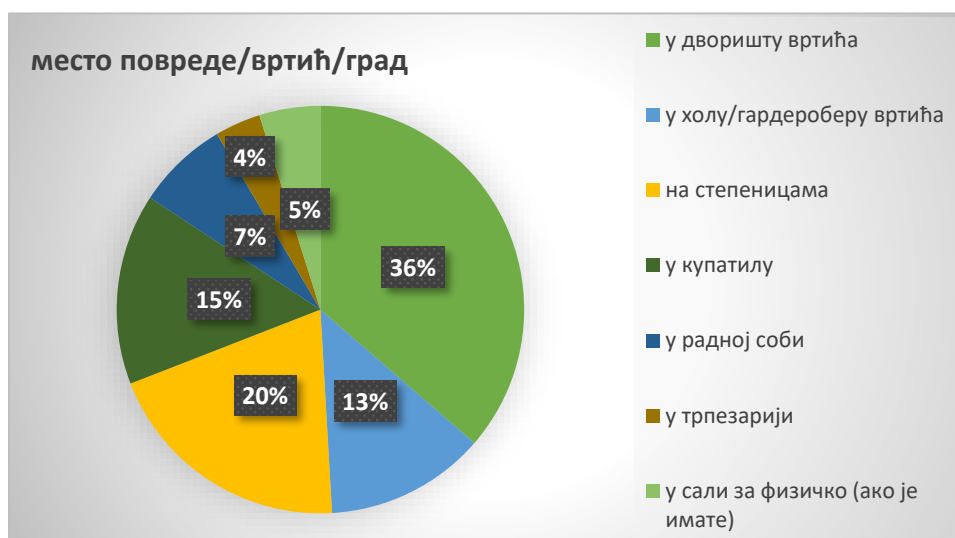
На основу досадашњих резултата истраживања се установило да се повреде деце у вртићима дешавају без обзира на чињеницу да се предузимају многобројне превентивне мере да до истих не дође. Даљим истраживањем се хтео добити увид која су то места у

вртићу где најчешће долази до повређивања деце. Према добијеним подацима, обрадом и анализом истих, дошло се до следећих жељених сазнања.

У вртићима градске средине (Прилог 2, Табела 13), обухваћених истраживањем сазнаје се да се повреде деце најчешће дешавају:

- У дворишту вртића -36%
- На степеницама-20%
- У купатилу-15%
- У холу/гардероберу-13%
- У радној соби-7%
- У сали за физичко-5%
- У трпезарији-4% .

Наведени подаци приказани су у графикону 17.

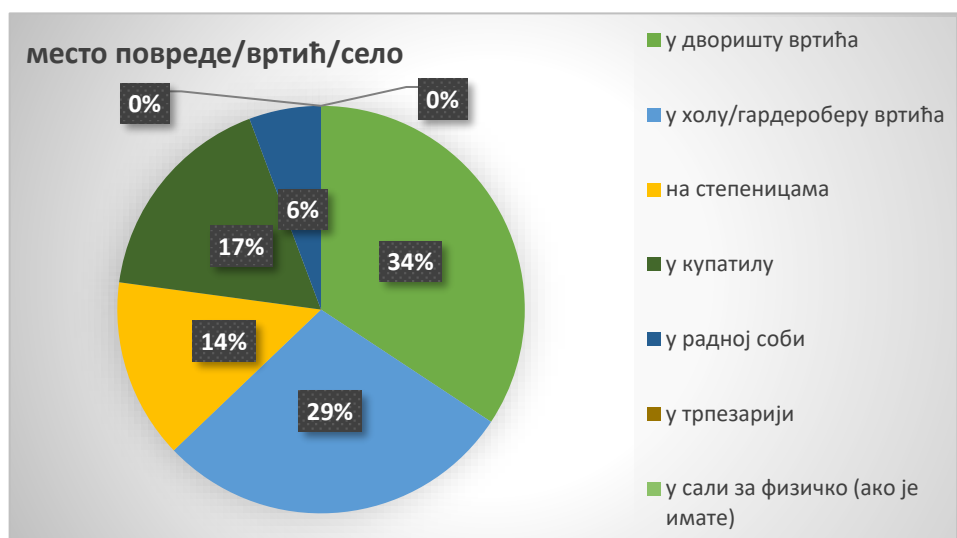
Графикон 17. Места повреда у вртићима градске средине

Из наведеног се може закључити да се повреде у двориштима вртића дешавају због великог броја деце у релативно малом простору, што може бити узрок и када су у питању повреде у свим осталим наведеним просторима уз претпоставку да су купатило и степенице простори у коме се повреде дешавају услед клизаве подне облоге.

У вртићу сеоске средине, анализом добијених података (Прилог 2, Табела 14), добијени су слични резултати као у вртићима градске средине, са разликом што се у

наведеном вртићу повреде не дешавају у сали за физичко и у трпезарији јер исте не постоје у згради вртића (графикон 18).

Графикон 18. Места повреда у вртићима сеоске средине

Према приказаним резултатима, видно је да се повреде у вртићу сеоске средине дешавају најчешће:

- У дворишту вртића-34%
- У холу вртића-29%
- У купатилу-17%
- На степеницама-14% и
- У радној соби-6%.

Претпоставка је да до повреда у наведеним просторима долази због чињенице да је простор дворишта вртића мали, а да је зграда вртића ненаменски грађен објекат адаптиран у вртић и самим тим одступа од стандарда прописаних законом.

2.1.8. Прва помоћ приликом настанка повреда деце у вртићима

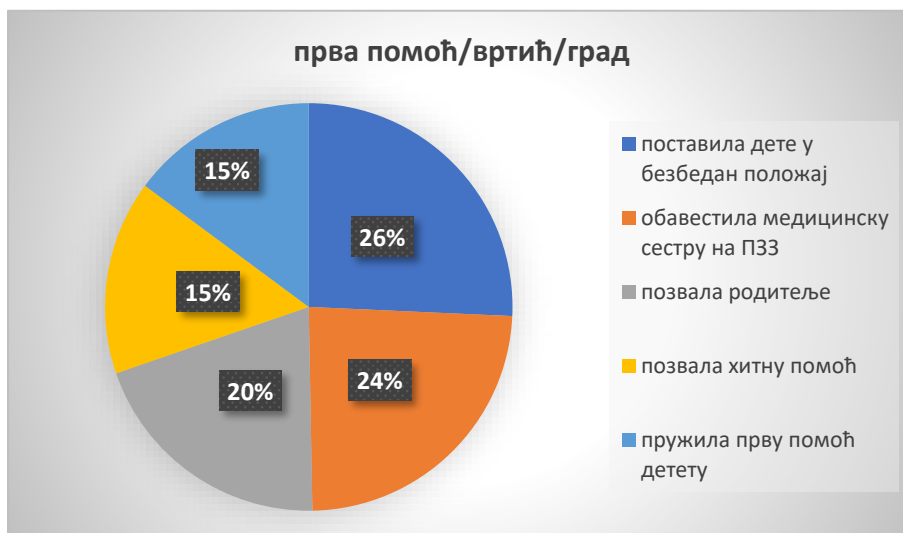
Било која повреда детета да се догоди у вртићу, захтева указивање прве помоћи. Према Правилнику о ПЗЗ који је обавезан документ у свакој ПУ, а самим тим и у сваком вртићу, јасно је прописан и протокол о пружању прве помоћи у случају незгода или било ког здравственог проблема детета. Сprovedеним истраживањем је утврђено да се у одабраним вртићима поштују и спроводе мере превенције повреда према наведеном

Правилнику и да сви запослени у датим вртићима спроводе мере које су у њиховом домену.

На основу података добијених анкетом (Прилог 2, Табела 15), дошло се до сазнања које мере прве помоћи примењују запослени у вртићима градске средине у случају повреда деце. На основу личног искуства, а у складу са одговорима о најчешћим повредама које су се десиле у претходне две године, испитаници су навели које мере прве помоћи су пружили детету које се повредило.

Анализом добијених података дошло се до сазнања да су у вртићима градске средине у складу са повредама које су се десиле:

- у 36% случајева испитаници прво поставили повређено дете у безбедан положај
- у 24% случајева су о повреди прво обавестили МС на ПЗЗ
- у 20% случајева су прво обавестили родитеље
- у 15% случајева испитаници су одмах позвали хитну помоћ
- у 15% случајева су испитаници сами указали прву помоћ детету (графикон 19).

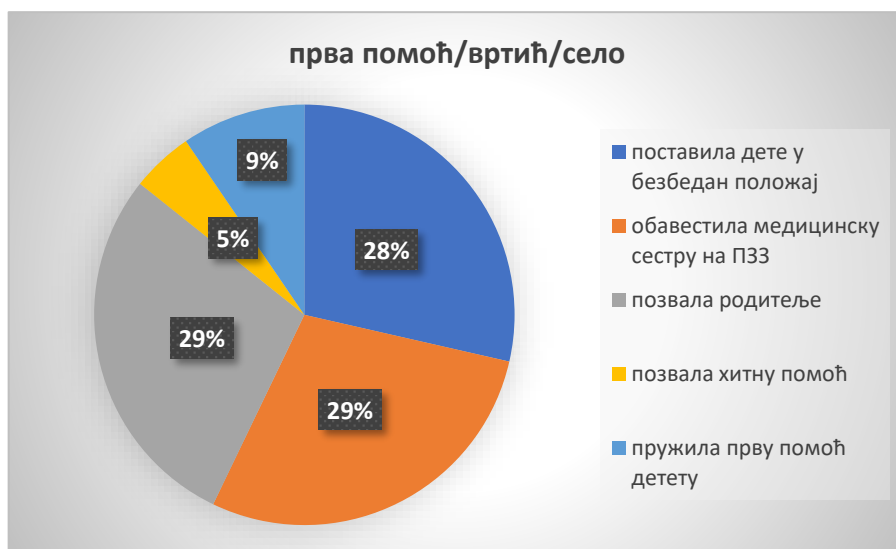
Графикон 19. Видови прве помоћи указани деци вртића градске средине

Из наведеног се може закључити да су испитаници едуковани да препознају повреду, пруже одређени вид прве помоћи у зависности од врсте повреде и да познају протокол о начину указивања исте.

У вртићу сеоске средине, резултати су слични резултатима приказаним за вртиће градске средине. Према добијеним подацима (Прилог 2, Табела 16), анализом истих, установљено је да су видови прве помоћи које су испитаници указивали деци у својој пракси, у складу са повредама за које су навели да су се најчешће дешавале у претходне две године. Тако је уочено да су:

у 29% случајева повреда деце испитаници прво обавестили МС на ПЗЗ (иако наведено лице није физички везано за вртић у ком се вршило истраживање, оно дела на нивоу ПУ у чијем склопу је сам вртић. Према Протоколу и Правилнику о ПЗЗ испитаници/запослени у вртићу у случају повреде деце остварују контакт са наведеним лицем које даје упутства о пружању прве помоћи детету и дужно је да се одазове позиву и дође у вртић)

- у 29% случајева испитаници су прво позвали родитеље деце
- у 28% случајева су прво поставили дете у безбедан положај
- у 9% случајева испитаници су указали повређеном детету прву помоћ
- у 5% случајева су прво позвали службу хитне помоћи (графикон 20).

Графикон 20. Видови прве помоћи указани деци вртића сеоске средине

Из наведеног се може закључити да су испитаници из вртића сеоске средине, такође едуковани да препознају повреду, пруже одређени вид прве помоћи у зависности од врсте повреде и да познају протокол о начину указивања исте.

2.2. ДИСКУСИЈА

Поређењем резултата истраживања између вртића градске и вртића сеоске средине, могу се изнети следећи закључци:

У обема срединама, у вртићима су запослени различити профили професија. Претпоставка је (према искуству из праксе), да је на месту руководиоца вртића запослен васпитач који уједно води и васпитну групу (што је случај у мањим градским, сеоским срединама и у мањим вртићким заједницама/објектима у великој градској средини). Такође, у вртићима сеоских средина стручни сарадници и МС на ПЗЗ имају у већини случајева седиште у главној/основној јединици ПУ и по потреби или позиву посећују вртић на селу.

У сва три представљена вртића обухваћена истраживањем, у структури запослених појављује се термин “остали“ под којим се подразумевају лица тренутно запослена на позицијама техничког или помоћног особља, волонтери и сл.

На основу спроведеног истраживања може се изнети закључак да су све структуре запослених у обе испитане популације упознате са постојањем Правилника о ПЗЗ који се поштују и спроводе како на нивоу матичне ПУ тако и на нивоу вртића који припадају истим. Такође, може се закључити да све структуре запослених спроводе у својим вртићима превентивне мере ради спречавања повреда деце у складу са постојећим Правилником и у свом домену. На основу ових закључака може се потврдити тачност основне хипотезе да у вртићима градских и сеоских средина не постоје разлике у мерама превенције.

Поредећи добијене резултате истраживања, дошло се до сазнања да су најчешће повреде у вртићима градске и сеоске средине огреботине, уједи инсеката, падови, угризи и повреде главе чиме се делимично потврђује тачност једне од изведених хипотеза да су у најчешће повреде деце у вртићима и градске и сеоске средине огреботине и раздеротине.

Увидом у резултате истраживања, уочено је да се у радним собама вртића и градске и сеоске средине спроводе мере превенције повреда чиме се потврђује тачност друге изведене хипотезе.

Спроведеним истраживањем је утврђено да се деци у случају повреда пружају адекватни видови помоћи што потврђује чињеницу да запослени умеју да препознају повреду и да делају према Протоколу и Правилнику о ПЗЗ.

Оно што је уочено на основу добијених резултата спроведеног истраживања јесте да су мишљења обе популације испитаника подељена када је у питању безбедност физичке средине вртића. Један део обеју популација је мишљења да су вртићи у којима су запослени, безбедне средине, док један део сматра да су исти делимично безбедни. Овако подељено мишљење указује на потребу да се и даље у будућности у вртићима и градских и сеоских средина мора радити на унапређењу безбедности и квалитета физичке средине вртића.

ЗАКЉУЧАК

Свака предшколска установа међу својим актима поседује Правилник о ближим условима и начину остваривања неге и превентивно-здравствене заштите деце у предшколској установи којим су дефинисани задаци о спровођењу истог у случају промене у општем стању детета, у стању виталне угрожености детета и у случају физичког повређивања. На основу наведеног Правилника, сви запослени у ПУ спроводе мере превенције у свом домену и одговорни су за исте.

Спроведено истраживање је омогућило да се направи паралела у спровођењу превентивних мера од повређивања деце између вртића градске и вртића сеоске средине. За потребе истраживања одабране су две популације испитаника: 1. све структуре запослених у два новосадска вртића и 2. све структуре запослених у једном вртићу из сеоске средине. Истраживање је спроведено анкетирањем две наведене популације и имало је за циљ да се стекне увид да ли између вртића сеоске и вртића градске средине постоје разлике у спровођењу превентивних мера од повреда деце.

Приликом презентовања резултата истраживања у овом раду, стекао се увид да у предузимању и спровођењу превентивних мера не постоји разлика између вртића у градској и сеоској средини, да се у истим дешавају повреде деце-најчешће огреботине, падови, уједи инсеката, раздеротине..., и да се у истим наведене повреде најчешће дешавају у двориштима вртића, холовима и на степеништу. Јасно је да се повреде детета могу десити и у најидеалнијим физичким условима, јер чињеница је да су деца предшколског узраста стално у покрету, истраживању, испитивању својих могућности и свог окружења.

На предшколским установама је да обезбеде едукативне програме/семинаре, обуке, трибине и др. за запослене свих структура како би исти умели да препознају сваку врсту повреде и промене понашања детета у складу с чим би предузели адекватне кораке за пружање прве помоћи детету. Такође, предшколске установе као матичне институције свих вртића треба да обезбеде сва средства која ће допринети унапређењу заштите физичке средине у којој бораве деца.

На васпитачима и МСВ, који су свакодневно у непосредном контакту са децом је да децу и њихове родитеље едукују кроз различите садржаје и активности о могућностима повређивања и о предузимању превентивних мера да се иста избегну или ублаже.

Од велике помоћи васпитачима и МСВ јесу информације о здравственом стању детета, јер постоји могућност да одређено здравствено стање по некад буде узрок настанка повреде (на пр. епилепсија, фебрилне конвулзије, алергијске реакције и сл.).

Обзиром да вртић представља место сигурне и безбедне средине, неопходно је континуирано радити на унапеђењу превентивних мера заштите деце од повређивања и да у исте буду укључене све инстанце друштва.

ЛИТЕРАТУРА

Јелић, Д. (2021). *Различите активности у раду са децом с циљем повећања њихове безбедности, односно смањења учесталости јављања незгода*. Семинарски рад- Прва помоћ. ВШССОВ Нови Сад.

Лозановић, Д. (2011). *Повреде и превенције повређивања код деце и омладине*. Зборник предавања. XIV семинар. Педијатријска школа Србије 5-11. јун. 2011:3-13. Златибор. HiPP GMBH&CO EXPORT KG

Поповић, Д., Петровић, О., Чавалуга, М., Касин, Ђ., Миленковић, А., Ерцег, М., Милановић, Ј., Пауновић, М. (2001). *Незгоде се дешавају, шта урадити ако се десе и како их спречити*. Београд: УНИЦЕФ.

Toon MH, Maybauer DM, Arceneaux LL, Fraser JF, Meyer W, Runge A, Maybauer MO (2011). *Children with burn injuries--assessment of trauma, neglect, violence and abuse*. J Inj Violence Res, Jul;3(2):98 – 110.

Извори:

<https://www.profizio.rs/povreda-kostano-zglobnog-sistema/>: Про-физио... *Јер живот је покрет*. Посећено 9.4.2024.

http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2017_12/t12_0210.htm: *Правилник о ближим условима и начину остваривања неге и превентивно-здравствене заштите деце у предшколској установи*. „Сл. гласник РС“. Бр.112/2017.

Фотографије:

Фотографија 1. Усвајање културно хигијенских навика кроз слободну игру Извор: приватна архива васпитача

Фотографија 2. Млеко је здраво. Извор: васпитач Ксенија Д.

Фотографија 3. Јаја су пуна протеина. Извор: васпитач Ксенија Д.

Фотографија 4. Кока је снела јаја. Извор: васпитач Ксенија Д.

Фотографија 5. Одржавање хигијене у радној соби. Извор: приватна архива васпитача

Фотографија 6. Употреба хефтарице. Извор: васпитач Јована Ј.

Фотографија 7. Употреба маказа. Извор: васпитач Јована Ј.

Фотографија 8. Употреба (тупе) игле. Извор: васпитач Јована Ј.

Фотографија 9. Употреба жице. Извор: васпитач Јована Ј.

Фотографија 10. Употреба чекића Извор: васпитач Јована Ј.

Фотографија 11. Уређење дворишта вртића. Извор: васпитач Јелена Ј.

Фотографија 12. Правилно коришћење справа на игралишту. Извор: приватна архива васпитача

Фотографија 13. Правилно коришћење трамболине. Извор: васпитач Јелена Ј.

Фотографија 14. Правилно кретање приликом екскурзије. Извор: приватна архива васпитача

Графикони:

Графикон 1. Структура запослених у вртићима градске средине

Графикон 2. Распоред запослених прма опису посла

Графикон 3. Структура запослених у вртићима сеоске средине

Графикон 4. Распоред запослених прма опису посла

Графикон 5. Сазнање о примени Правилника о ПЗЗ/ вртићи градске средине

Графикон 6. Сазнање о примени Правилника о ПЗЗ/ вртићи сеоске средине

Графикон 7. Мишљење запослених о безбедности вртића/градска средина

Графикон 8. Мишљење запослених о безбедности вртића/градска средина

Графикон 9. Обим предузимања превентивних мера/вртићи градске средине

Графикон 10. Учешће испитаника у спровођењу мера превенције/вртићи-град

Графикон 11. Обим предузимања превентивних мера/вртићи градске средине

Графикон 12. Учешће испитаника у спровођењу мера превенције/вртић-сеоска средина

Графикон 13. Мишљење испитаника о мерама превенције на нивоу ПУ/град

Графикон 14. Мишљење испитаника о мерама превенције на нивоу ПУ/село

Графикон 15. Повреде деце у последње 2 године/вртићи-град

Графикон 16. Повреде деце у последње 2 године/вртић-село

Графикон 17. Места повреда у вртићима градске средине

Графикон 18. Места повреда у вртићима сеоске средине

Графикон 19. Видови прве помоћи указани деци вртића градске средине

Графикон 20. Видови прве помоћи указани деци вртића сеоске средине

ПРИЛОГ 1- Садржај анкете

Упитник за запослене у вртићу- превенција повреда деце у вртићу

- у сеоској средини=1
- у градској средини=2

1. На којој позицији сте запослени у вртићу? (заокружити одговарајући одговор):

- руководилац објекта/вртића
- васпитач
- медицинска сестра васпитач
- медицинска сестра на ПЗЗ
- стручни сарадник
- сервирка
- спремачица
- кувар/куварица
- радник на одржавању инсталација
- радник задужен за дистрибуцију хране
- остало

2. Да ли се у вртићу у ком радите примењује Правилник о превентивној здравственој заштити?

- да
- не
- не знам

3. Да ли се слажете са тврдњом да је вртић у ком радите безбедна средина?

- да
- не
- делимично се слажем

4. Које од понуђених мера превенције повреда деце ВИ као запослени предузимате у вртићу? (могуће је одабрати више понуђених одговора)

- свакодневни преглед свих просторија и дворишта вртића
- редовно одржавање хигијене објекта и дворишта
- редовна контрола свих инсталација у вртићу
- редовна хигијена објекта и средстава/материјала/играчака
- редовна контрола справа/реквизита/играчака/материјала које деца користе
- организација простора у ком бораве деца -прегледност/доступност
- постављање заштитних облога на ивице столова, полица и др. намештаја
- постављање заштитних облога на радијаторе и друга грејна тела
- постављање заштите на утичнице
- закључавање улазних врата, балконских врата (ако постоје)
- организовање активности са децом ради усвајања културно хигијенских навика
- указивање деци на потенцијалне опасности од повреда у току игре/активности

5. Које мере превенције повреда деце предузима Ваша ПУ?

- доноси Правилник о ПЗЗ
- обезбеђује адекватну заштиту за намештај

- обезбеђује адекватне неклизајуће подлоге у затвореном простору и дворишту вртића
  - обезбеђује средства за одржавање хигијене затвореног и отвореног простора вртића
  - обезбеђује средства потребна за прву помоћ
  - обезбеђује редовну санитарну и епидемиолошку контролу
  - предузима мере санирања кварова или штете на реквизитима, намештају....
  - организује редовне едукације о ПЗЗ за све запослене
6. Уколико су се у претходне две године десиле повреде деце у Вашем вртићу, обележите које су:
- огреботине
  - посекотине
  - раздеротине
  - опекотине
  - гушење
  - падови
  - преломи екстремитета
  - истегнућа
  - ишчашења
  - нагнечења
  - уганућа
  - повреде главе
  - ударци- модрице, чворуге, отоци
  - угризи
  - уједи инсеката
7. Уколико су се у претходне две године десиле повреде деце у Вашем вртићу, обележите где су се догодиле:
- у дворишту вртића
  - у холу/гардероберу вртића
  - на степеницама
  - у купатилу
  - у радној соби
  - у трпезарији
  - у сали за физичко (ако је имате)
8. Уколико имате искуство са повредама деце у вртићу, наведите шта сте предузели да би сте исте санирали:
- поставила дете у безбедан положај
  - обавестила медицинску сестру на ПЗЗ
  - позвала родитеље
  - позвала хитну помоћ
  - пружила прву помоћ детету

ПРИЛОГ 2- Табеле прикупљених и обрађених података

1. На којој позицији сте запослени у вртићу?

Табела 1. Структура запослених у вртићима градске средине

радно место запосленог у вртићу/град	вртић 1	вртић 2	укупно
руководилац објекта	1	1	2
васпитач	16	10	26
МСВ	10	6	16
МС на ПЗЗ	2	1	3
стручни сарадник	2	1	3
сервирка	4	3	7
спремачица	4	2	6
куварица	0	0	0
радник на одржавању инсталација	1	1	2
радник на дистрибуцији хране	1	1	2
остало	0	0	0
	41	26	67

Табела 2. Структура запослених у вртићу сеоске средине

радно место запосленог у вртићу/село	вртић 1
руководилац објекта	1
васпитач	4
МСВ	2
МС на ПЗЗ	0
стручни сарадник	1
сервирка	2
спремачица	2
куварица	0
радник на одржавању инсталација	1
радник на дистрибуцији хране	1
остало	0
	14

2. Примена Правилника о ПЗЗ у вртићима

Табела 3. Сазнања о постојању и примени Правилника о ПЗЗ у вртићима градске средине

примена Правилника о ПЗЗ у вртићу	примењује се	не примењује се	нисам сигуран	%
руководилац објекта	2	0	0	3%
васпитач	26	0	0	39%
МСВ	16	0	0	24%
МС на ПЗЗ	3	0	0	4%
стручни сарадник	3	0	0	4%
сервирка	7	0	0	10%
спремачица	6	0	0	9%
куварица	0	0	0	0%
радник на одржавању инсталација	2	0	0	3%
радник на дистрибуцији хране	2	0	0	3%
остало	0	0	0	0%
	67			100%

Табела 4. Сазнања о постојању и примени Правилника о ПЗЗ у вртићима сеоске средине

примена Правилника о ПЗЗ у вртићу	примењује се	не примењује се	нисам сигуран	%
руководилац објекта	1	0	0	7%
васпитач	4	0	0	29%
МСВ	2	0	0	14%
МС на ПЗЗ	0	0	0	0%
стручни сарадник	1	0	0	7%
сервирка	2	0	0	14%
спремачица	2	0	0	14%
куварица	0	0	0	0%
радник на одржавању инсталација	1	0	0	7%
радник на дистрибуцији хране	1	0	0	7%
остало	0	0	0	0%
	14			100

3. Мишљење испитаника о безбедности вртића

Табела 5. Мишљење испитаника о вртићу као безбедној средини/ градска средина

вртић је безбедна средина/град	слажем се		не слажем се	делимично се слажем	
	Бр.	%		Бр.	%
руководилац објекта	1	1%	/	1	1%
васпитач	10	15%	/	16	24%
МСВ	7	10%	/	9	13%
МС на ПЗЗ	1	1%	/	2	3%
стручни сарадник	2	3%	/	1	1%
сервирка	3	4%	/	4	6%
спремачица	3	4%	/	3	4%
куварица	0	0%	/	0	0%
радник на одржавању инсталација	2	3%	/	0	0%
радник на дистрибуцији хране	2	3%	/	0	0%
остало	0	0%	/	0	0%
	31	46%	0	36	54%

Табела 6. Мишљење испитаника о вртићу као безбедној средини/сеоска средина

вртић је безбедна средина/село	слажем се		не слажем се	делимично се слажем	
	Бр.	%		Бр.	%
руководилац објекта	0	0%	/	1	7%
васпитач	1	7%	/	3	21%
МСВ	0	0%	/	2	14%
МС на ПЗЗ	0	0%	/	0	0%
стручни сарадник	0	0%	/	1	7%
сервирка	1	7%	/	1	7%
спремачица	1	7%	/	1	7%
куварица	0	0%	/	0	0%
радник на одржавању инсталација	1	7%	/	0	0%
радник на дистрибуцији хране	1	7%	/	0	0%
остало	0	0%	/	0	0%
	5	36%	0	9	64%

4. . Мере превенције повреда деце које предузимају запослени у вртићима

5. Мере превенције повреда деце које предузима ПУ

Табела 9. Мере превенције које предузима ПУ у градској средини

мере превенције у ПУ/град	бр. одг.
доноси Правилник о ПЗЗ	67
обезбеђује адекватну заштиту за намештај	60
обезбеђује адекватне неклизајуће подлоге у затвореном простору и дворишту вртића	67
обезбеђује средства за одржавање хигијене затвореног и отвореног простора вртића	67
обезбеђује средства потребна за прву помоћ	67
обезбеђује редовну санитарну и епидемиолошку контролу	67
предузима мере санирања кварова или штете на реквизитима, намештају....	62
организује редовне едукације о ПЗЗ за све запослене	67
	67

Табела 10. Мере превенције које предузима ПУ у сеоској средини

мере превенције у ПУ/село	бр. одг.
доноси Правилник о ПЗЗ	14
обезбеђује адекватну заштиту за намештај	14
обезбеђује адекватне неклизајуће подлоге у затвореном простору и дворишту вртића	14
обезбеђује средства за одржавање хигијене затвореног и отвореног простора вртића	14
обезбеђује средства потребна за прву помоћ	14
обезбеђује редовну санитарну и епидемиолошку контролу	14
предузима мере санирања кварова или штете на реквизитима, намештају....	14
организује редовне едукације о ПЗЗ за све запослене	14

падови	1	4	2			1	1					9
преломи екстремитета	0	0	0									0
истегнућа	1	2	0									3
ишчашења	0	0	0									0
нагнечења	1	1	0									2
уганућа	1	1	0									2
повреде главе	1	4	2									7
ударци-модрице, чворуге, отоци	1	1	2			1	1					6
угризи	1	1	0			1	1					4
уједи инсеката	10	21	8			4	4					47

7. Место настанка повреда у вртићима

Табела 13. Место настанка повреда у вртићима градске средине

место повреде/вртић/град	бр одг.
у дворишту вртића	60
у холу/гардероберу вртића	21
на степеницама	33
у купатилу	25
у радној соби	12
у трпезарији	6
у сали за физичко (ако је имате)	8
	165

Табела 14. Место настанка повреда у вртићу сеоске средине

место повреде/вртић/село	бр одг.
у дворишту вртића	12
у холу/гардероберу вртића	10
на степеницама	5
у купатилу	6
у радној соби	2
у трпезарији	0
у сали за физичко (ако је имате)	0
	35

8. Прва помоћ приликом настанка повреда деце у вртићима

Табела 15. Видови прве помоћи указани деци вртића градске средине

прва помоћ/вртић/село	бр. одговора
поставила дете у безбедан положај	45
обавестила медицинску сестру на ПЗЗ	42
позвала родитеље	35
позвала хитну помоћ	27
пружила прву помоћ детету	26
	175

Табела 16. Видови прве помоћи указани деци вртића сеоске средине

прва помоћ/вртић/село	бр. одговора
поставила дете у безбедан положај	6
обавестила медицинску сестру на ПЗЗ	6
позвала родитеље	6
позвала хитну помоћ	1
пружила прву помоћ детету	2
	21